

13. Cowie A. P. Semantic Frame Theory and the Analysis of Phraseology / A. P. Cowie // Вестник МГУ. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 1998. – № 1. – С. 40–50.
14. Damasio A. The Feeling of What Happens. Body and Emotion in the Making of Consciousness / Antonio Damasio. – New York : Harcourt Brace & Co, 1999. – 386 p.
15. Dictionary of English Phrasal Verbs [Electronic resource]: фонд сучасних англійських фразеологізмів. – Access mode : <http://www.usingenglish.com/reference/phrasal-verbs/>.
16. Lakoff G. Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought / G. Lakoff, M. Johnson. – New York : Basic Books 1999. – 640 p.

I.O. Захарчук (Чернівці)

NOT-ДИСТРИБУЦІЯ В ДИСКУРСІ ДЖЕФРІ ЧОСЕРА

Розглядаються дистрибутивні характеристики оператора NOT у середньоанглійському тексті та його статус у парадигмі засобів вираження заперечення. Парадигматичний аналіз заперечних конструкцій дозволив виокремити функціональні особливості NOT, притаманні дискурсу Дж. Чосера.

Ключові слова: категорія заперечення, дистрибуція, функціонально-семантичне поле, модель, дискурс, оператор, парадигма.

Рассматриваются дистрибутивные характеристики оператора NOT в среднеанглийском тексте и его статус в парадигме средств выражения отрицания. Парадигматический анализ отрицательных конструкций позволил выделить функциональные особенности NOT, присущие дискурсу Дж. Чосера.

Ключевые слова: категория отрицания, дистрибуция, функционально-семантическое поле, модель, дискурс, оператор, парадигма.

The present paper reveals the distributional features of NOT in the Middle English text and its status in the ME paradigm of negation. The paradigmatic analysis of negative constructions differentiated functional peculiarities of NOT, characteristics Geoffrey Chaucer's discourse.

Key words: category of negation, distribution, functional semantic field, model, discourse, operator, paradigm.

Категорія заперечення, засоби її вираження та функції у трьох періодах англійської мови постійно викликають інтерес вітчизняних та зарубіжних науковців. Заперечення у середньоанглійській мові було об'єктом вивчення С. Леонтьєвої (1974), О. Бахарєва (1980), Т. Комової (1985), Л. Кедова (1988), О. Падучевої (1990), В. Михайленка (1997, 1999, 2000, 2003), Г. Тотті (1999), О. Фішер (2000), Г. Мезон (2004) та ін.

Усі попередні дослідження свідчать про те, що заперечення у середньоанглійській мові потребує інтегрального опису, що викликало низку питань, які вимагають пояснення, а саме: вивчення сполучуваності та встановлення типології оператора NOT, вирізнення кількісних та якісних характеристик, визначення статусу NOT у системі засобів вираження.

Мета даної праці – вирізнення типів сполучуваності оператора NOT як основного засобу заперечення у системі середньоанглійської мови та у дискурсі Дж. Чосера для встановлення місця NOT у функціонально- семантичному полі заперечення. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- 1) змоделювати лексико-граматичну парадигму заперечення у середньоанглійській мові;
- 2) виокремити моделі лексико-граматичної та лексико-семантичної сполучуваності NOT на рівні частини мови, окремої лексеми та семантичного поля.

Об'єктом дослідження слугувала середньоанглійська заперечна частка NOT, представлена загальною кількістю 1 184 слововживань.

Матеріал дослідження становить пам'ятка середньоанглійської літератури „Кентерберійські оповідання” Джефрі Чосера (1378) загальним обсягом – 191 772 словоформи.

Середньоанглійська парадигма заперечення включає одиниці різних рівнів: морфологічного – заперечні афікси (*c-a. un-, in- (il-, ir-, im-), a-, dis-, mis-, re-, de-, counter- (contr-), anti-, pseudo-, -false, mal-, -non, -less*); лексико-граматичного – заперечні частки (*c-a. not, nat, no, ne*), заперечні займенники (*c-a. nothyng, noon, none*), заперечні прислівники (*c-a. never, nevere,*

nowher), заперечні сполучники (*neither...nor*); синтаксичного – сполучення оператора заперечення з дієсловом та іншими частинами мови.

Парадигма заперечення в „Кентерберійських оповіданнях” Джефрі Чосера реалізована за допомогою таких засобів, як заперечні:

- 1) афікси *un-, mis-, -lees*;
- 2) частки *not/nat, no, ne*;
- 3) займенники *nothyng, noon, none*;
- 4) прислівники *nowher, nevere*.

Проведемо аналіз лексико-семантичної сполучуваності NOT для виокремлення моделей заперечення. Та перш за все розглянемо поняття „сполучуваність”. На думку М.П. Кочергана, сполучуваність – це здатність лексичної одиниці вступати з іншими словами у сполучення за певними синтаксичними моделями [2, с. 28]. Іншими словами, сполучуваність – це поєднання за певним синтаксичним чи лексичним зв’язком будь-яких слів. Сполучуваність слів, за словами В.Г. Гака, визначається граматичними, лексичними і семантичними факторами, що дає можливість виділити морфо-синтаксичну сполучуваність, семантичну, яка враховує семантичне узгодження при спільній семі, і лексичну, котра проявляється у вибірковості лексем [1, с. 380–381].

У структурі дискурсу Дж. Чосера зареєстровано нижчеподані моделі сполучуваності оператора NOT.

1. Vaux+NOT+Vinf.

1.1. *Thou shalt not love my lady Emily, But I will love her only and no mo’; The Knight: his Portrait and his Tale, 1588–1589.*

У даному реченні NOT сполучається з *shalt* (лівостороння сполучуваність) для заперечення майбутньої дії та з дієсловом *love* (правостороння сполучуваність), яке виражає позитивну емоційну характеристику.

2. NOT+Vnotional.

2.1. *So grante you His pardon to receive, For that is best, I will you not deceive. The Pardoner, his Prologue, and his Tale, 917–918.*

Оператор NOT у даній моделі сполучається з дієсловом *deceive* для заперечення дії з негативним відтінком.

3. Vmodal+NOT+Vnotional.

3.1. *Since that I may not see you, Emily, I n’am but dead! There is no remedy! The Knight: his Portrait and his Tale, 1273–1274.*

NOT у сполученості з дієсловом *may* (лівостороння сполучуваність) та дієсловом *see* (правостороння сполучуваність) виражає заперечення можливості виконання певної дії.

4. NOT+INFINITIVE.

4.1. *I am a king; it sits me not to lie.” „And I,” quod she, „a queen of faërie.*

Her answer shall she have, I undertake. The Merchant, his Prologue and his Tale, 2315–2317.

У нашому випадку, NOT у сполученні з дієсловом *to lie* вживається для позначення заборони щодо певної дії з негативним відтінком.

5. NOT+NOUN.

5.1. *Alan answered, „I count him not a fly,”*

And up he rist, and by the wench he crept. The Portrait, Prologue and Tale of the Reeve, 4192–4193.

У даному прикладі NOT вживається з іменником *fly* для уточнення.

6. NOT+ADJECTIVE (Vaux+NOT+Adj.).

6.1. *It is not honest, it may not advance proper / profit*

For to dealen with no such poraille, poor people

But all with rich and sellers of vitaille. The Friar, the Summoner, the Friar’s Prologue and the Friar’s Tale, 246–248.

У даній моделі оператор NOT сполучається з прикметником *honest* та виражає негативний відтінок дії.

7. NOT+PREPOSITION.

7.1. NOT+PREPOSITION+ADJECTIVE.

7.1.1. *My spirits feeleth not of such matter.*

But if you list, my tale you shall hear. The Portrait, Prologue and Tale of the Franklin, 727–728.

NOT у сполученні з прийменником *of* та прикметником *such* вживається для уточнення.

7.2. NOT+PREPOSITION+NOUN.

7.2.1. *Now is me shape eternally to dwell*

Not in purgatory, but in hell! The Knight: his Portrait and his Tale, 1225–1226.

У даному випадку, NOT у сполученні із прийменником *in* та іменником *purgatory* вживається для заперечення певного місця.

8. NOT+ADVERB.

8.1. *And eke thereto he is a prisoner*

Perpetually, not only for a year. The Knight: his Portrait and his Tale, 1457–1458.

Даний приклад показує сполучення NOT з прислівником *only* для вираження уточнення.

9. NOT+NUMERAL (NOT+NUMERAL +NOUN).

9.1. *Not one word spoke he more than was need,*

And that was spoke in form and reverence,

And short and quick and full of high sentence. The Clerk of Oxford and his Tale, 304–306.

NOT, сполучаючись із числівником *one* та іменником *word* вживається для заперечення кількості.

10. NOT+PRONOUN.

10.1. *God liketh not that men us 'Rabbi' call,*

Neither in market, nor in your large hall. The Summoner, his Prologue and his Tale, 2187–2188.

NOT у сполученні із займенником *that* вживається для уточнення.

11. NOT+CONJUNCTION.

11.1. *Of all that day she saw him not with eye.*

She trowed that he was in malady,

For, for no cry her maiden could him call. The Miller's Tale, 3415–3417.

NOT у сполученні з сполучником *with* вживається для уточнення.

12. NOT+Ip+NOUN.

12.1. *But yet I hope it be not your intent*

That I smockless out of your palace went. The Clerk of Oxford and his Tale, 874–875.

NOT у сполученні із займенником *your* та іменником *intent* вживається для заперечення уточнення.

Отже, дослідження заперечної частки NOT у структурі дискурсу Дж. Чосера дало можливість зробити такі висновки:

1. Заперечна частка NOT могла сполучатися з різними частинами мови, а саме: дієсловом, іменником, прикметником, прислівником та ін.

2. Оператор NOT виконує семантичні функції заперечення незалежного речення, заперечення залежного речення, заперечення предикатива, заперечення-уточнення, заперечення-визначення, заперечення-емотивності, заперечення-контрастивності та ін. [4].

3. Більшість моделей із NOT, які були зареєстровані у дискурсі Дж. Чосера, продовжили своє функціонування у ново-англійській мові (Vaux+NOT+Vinf., NOT+Vnotional, Vmodal+NOT+Vnotional, NOT+INFINITIVE, NOT+NOUN, NOT+ADJECTIVE, NOT+PREPOSITION, NOT+ADVERB, NOT+NUMERAL, NOT+CONJUNCTION, NOT+Ip+NOUN) [3].

Перспективами подальшого дослідження є аналіз усіх засобів вираження заперечення у дискурсі Дж. Чосера на базі „Кентерберійських оповідань” і виокремлення їх домінант на кожному рівні (морфологічному, лексико-граматичному та синтаксичному).

Список літератури

1. Гак В. Г. К проблеме семантической синтагматики / В. Г. Гак // Проблемы структурной лингвистики. – М. : Наука, 1972. – С. 367–395.
2. Кочерган М. П. Слово і контекст (Лексична сполучуваність і значення слова) / М. П. Кочерган – Львів : Вища школа, 1980. – 184 с.
3. Захарчук І. О. Типологія дистрибуції оператора NOT в авторському дискурсі / І. О. Захарчук // Науковий вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Книги ХХІ, 2010. – Вип. 22. – С. 171–174.
4. Михайленко В. В. Моделі опису „not” в діячності / В. В. Михайленко // Науковий вісник Чернівецького ун-ту. – Чернівці, 1999. – Вип. 60 : Германська філологія – С. 182–187.
5. The Canterbury Tales [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ronaldecke.com/ct.htm>.